

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२६ ग्रीष्म-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणः वैशाखशुक्लसप्तमी
वैशाख २१ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-४ ■ वर्ष-४ ■ अङ्क-१८५

1

मई ०४, २०२५

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 Sanjauli Masjid Case:
संजौली- मस्जिदस्य सम्पूर्णसंरचनां
ध्वस्तं कर्तुं आदेशः, न्यायालयेन
अधस्थौ द्वौ तलौ अपि अवैधघोषितौ

**प्रधानमन्त्री-राष्ट्रिय-
बालपुरस्काराणां कृते
नामाङ्कनं प्रारम्भम्**

हिमसंस्कृतवार्ता: - पञ्चविंशत्यधिक-
द्विसहस्रतमवर्षस्य प्रधानमन्त्री-राष्ट्रिय
बालपुरस्कारेत्यस्य नामाङ्कनं सम्प्रति
पञ्चवर्षात् अष्टादश-वर्षीय-बालकानां
कृते उद्घाटितम् अस्ति। प्रधानमन्त्री-
राष्ट्रियबालपुरस्कारः भारतस्य
राष्ट्रपतिना प्रतिवर्षं देशे बालानाम्
असाधारणपोलब्धीनां कृते मान्यता
प्रादानाय प्रदीयते। एषः प्रतिष्ठितः
राष्ट्रस्तरीयः पुरस्कारः अस्ति। एषः
पुरस्कारः तेभ्यः बालकेभ्यः प्रदीयते ये
वीरता-समाजसेवा-पर्यावरण-क्रीडा-
कला-संस्कृति-विज्ञान-प्रौद्योगिकी-
चेत्यादिषु वर्गेषु उत्कृष्टतां प्रदर्शयन्ति।
नामाङ्कनप्रदानस्य अन्तिमातिथिः जुलाई-
मासस्य एकत्रिंशत्-दिनाङ्कमस्ति।

**पहलगाम-आतङ्कव्याक्रमणम्
आलक्ष्य भारतेन पाकिस्तान-
देशात् आयातोपरि प्रतिबन्धः
तत्काल-प्रभावेण स्थापितः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतेन
पाकिस्तानदेशात् प्रत्यक्षाप्रत्यक्षरूपेण
आयातोपरि प्रतिबन्धः तत्काल-प्रभावेण
स्थापितः। विदेश-व्यापार-
महानिदेशालयेन एकस्याम्
अधिसूचनायां प्रोक्तं यत्
पाकिस्तानदेशात् आयात-निर्यातानां
प्रत्यक्षाप्रत्यक्षवस्तूनां नयनानयेन
तत्कालप्रभावेण प्रतिबन्धः स्थापयिष्यते।
एतस्मिन्कृतं यत् एषः प्रतिबन्धः राष्ट्रिय
सुरक्षां सार्वजनिक-नीतिञ्च समुद्दिश्य
स्थापितः। पहलगाम
आतङ्कव्याक्रमणम् आलक्ष्य भारतेन
पाकिस्तानदेशात् सर्वासु श्रेणिषु
पत्रव्यवहाराणां प्रेष्यवस्तुनाञ्च आदान-
प्रदानं स्थगितम्।

**3 आदिगुरुशंकराचार्यस्मृतिः
संस्कृत- सम्भाषण- शिविरस्य
भव्यः उद्घाटनसमारोहः सम्पन्नः**

**भारत-अंगोलादेशौ कृषि-पारम्परिक-चिकित्सा-
संस्कृतिसहितेषु विविधक्षेत्रेषु आदान-प्रदानं विहितवन्तौ**

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारत-अंगोलादेशौ
कृषि-पारम्परिक-चिकित्सा-
संस्कृतिसहितेषु विविधक्षेत्रेषु आदान-
प्रदानं विहितवन्तौ। प्रधानमन्त्री
नरेन्द्रमोदी एवं अंगोलायाः राष्ट्रपतिः
जोआओ मैनुअल गोंकाल्वेस लौरेंको
इत्यनयोः मध्ये नवदेहल्यां
प्रतिनिधिमण्डल-स्तरीय-वार्तायाः एताः
सन्धयः समभवन्। प्रधानमन्त्रिणा मोदिना
प्रोक्तं यत् भारतदेशः आतङ्कवादीनां तेषां
समर्थकानाञ्च प्रतिकारार्थं प्रतिबद्धोऽस्ति।
प्रधानमन्त्रिणा अवसरेऽस्मिन्
अंगोलादेशस्य सेनायाः आधुनिकीकरणार्थं
द्विशत-मिलियन डालरमितात्मिकायै रक्षा-
ऋण-सहायतायै अपि सहमतिः प्रकटिता।
मोदिना प्रोदीरितं यत् भारत-अंगोलादेशौ
वर्षेऽस्मिन् स्वकीय-राजनयिक-
सम्बन्धानां चत्वारिंशत्तमाम् वर्षपूर्तिं
समाचरतः। तेन अफ्रीकी-संघस्य
अध्यक्षतायै अंगोलादेशाय स्वकीयाः
शुभकामनाः प्रकल्पिताः। तेनोक्तं यत्
भारतदेशाय अयं गर्वस्य विषयः यत्
भारतस्य जी-विंशतिः अध्यक्षतायामेव
अफ्रीकी-संघेन जी-विंशत्यां स्थायी

**4 यूनेस्को-क्लब-दरभङ्गायाः
तत्त्वावधानेन
'उत्कृष्टपत्रकारितासम्मानसमारोहः'**

सदस्यता सम्प्राप्ता। प्रधानमन्त्रिणा सबलं
प्रोदीरितं यत् भारत-अफ्रीकीसङ्घौ प्रगत्यां
सहभागिनौ वर्तते सहैव वैश्विकदक्षिणस्य
कीर्तिस्तम्भावपि स्तः। अवधेयं वर्तते यत्
अंगोलायाः राष्ट्रपतिः त्रिदिवसीय-
राजकीय-भारतयात्रायै नवदेहलीं
सम्प्राप्तवान्। तेन सह उच्चस्तरीय
प्रतिनिधिमण्डलमपि समागतः, यस्मिन्
नैके मन्त्रिणः, वरिष्ठाधिकारिणः,
व्यापारिणः वार्ताहराश्च सम्मिलितास्सन्ति।
अंगोलादेशस्य राष्ट्रपति-लौरेंको इत्येतस्य
राष्ट्रिय-राजधान्यां राष्ट्रपतिभवनस्य
प्राङ्गणे औपचारिकं स्वागतं समभवत्।
राष्ट्रपतिः द्रौपदी-मुर्मुः प्रधानमन्त्री नरेन्द्र
मोदी च अंगोलायाः राष्ट्रपतेः स्वागतं
कृतवन्तौ। वार्ताहरैस्सह संवादक्रमे
राष्ट्रपतिः लौरेंको इत्येषः प्रोक्तवान् यत्
अष्टत्रिंशत्-वर्षेषु इयं प्रथमा राजकीय-
यात्रा वर्तते अंगोलायाः कृते अयं
महत्त्वपूर्ण-क्षणः वर्तते। अवसरेऽस्मिन्
वार्ताहरान् सम्बोधयन् विदेशमन्त्रालयस्य
सचिवः दम्पू रविः विज्ञापितवान् यत्
अंगोलादेशः भारतात् रक्षोपकरणानि
क्रेष्यति।

**मुम्बईनगरे वेक्स-शिखरसम्मेलनावधौ गूगल-मेटा-माइक्रोसॉफ्ट-
इत्यादयः सप्त वैश्विक संस्थाः भारतीय-क्रिएटिव-टेक्नोलॉजी-
आईआईसीटी इत्यनेन सह सन्धिपत्रे हस्ताक्षरं कृतवत्यः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - सूचनाप्रसारणमन्त्री
अश्विनीवैष्णवः उक्तवान् यत् भारतं
सञ्चार-मनोरञ्जनक्षेत्रे वैश्विक नेतृत्वं कर्तुं
शक्नोति। सः अवदत् यत्, नैकाः
वैश्विकसंस्थाः अस्मिन् विषये भारतेन सह

कार्यं कर्तुं इच्छन्ति। मुम्बईनगरे वेक्स-
शिखरसम्मेलनावधौ गूगल-मेटा-
माइक्रोसॉफ्ट-इत्यादयः सप्त वैश्विक
संस्थाः भारतीय-क्रिएटिव-टेक्नोलॉजी-
आईआईसीटी इत्यनेन सह सन्धिपत्रे
हस्ताक्षरं कृतवत्यः। चतुः शत-
कोटिरूप्यकाणां वित्तपोषणेन मुम्बईनगरे
आईआईसीटी स्थापिता भविष्यति।
अस्मिन् अवसरे प्रवदन् श्रीवैष्णवः अवदत्
यत् आगामिषु दिवसेषु आईआईसीटी,
आईआईटी, आईआईएम एतादृशाः
संस्थाः अपूर्वादृशं स्थापयिष्यन्ति।

सुभाषितम्

सा भार्या या प्रियं ब्रूते,
स पुत्रो यत्र निवृतिः।
तन्मित्रं यत्र विश्वासः,
स देशो यत्र जीव्यते॥

भावार्थः- जो प्रिय व मधुर बोले
वह अच्छी भार्या (पत्नी) है, जो
पिता को सुख देने वाला आचारण
करे वह वास्तविक पुत्र है, जिस
पर पूर्ण विश्वास हो सके वही
सच्चा मित्र है और जहाँ सुखपूर्वक
जीवन यापन हो सके वह सही
देश है।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्यर्थं
७८७६६३६२६३
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

**To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
७८७६६३६२६३ Whatsapp**

**सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति**

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्पुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

रक्षाराज्यमन्त्री

**संजयसेठः मई-मासस्य
नवमे दिनाङ्के मास्को-
विजय-दिवस-पथसञ्चलने
भारतस्य प्रतिनिधित्वं करिष्यति**
हिमसंस्कृतवार्ता: - रक्षाराज्यमन्त्री
संजयसेठः मई-मासस्य नवमे दिनाङ्के
मास्को-विजय-दिवस-पथसञ्चलने
भारतस्य प्रतिनिधित्वं करिष्यति।
रक्षामन्त्रालयेन उक्तं यत् रक्षामन्त्री
राजनाथसिंहस्य स्थाने श्रीसेठः रशिया-
देशं गमिष्यति। पूर्व विदेशमन्त्रालयस्य
सूत्रेषु उक्तं यत्, रूसदेशेन प्रधानमन्त्री
नरेन्द्रमोदी समारोहे आमन्त्रितम्
आसीत्। परञ्च रशिया-देशेन पूर्वमेव
सूचितं यत् रक्षामन्त्री भारतस्य
प्रतिनिधित्वं पथसंचलन-समारोहे
करिष्यति।

Sanjauli Masjid Case: संजौली- मस्जिदस्य सम्पूर्णसंरचनां ध्वस्तं कर्तुं आदेशः, न्यायालयेन अधस्थौ द्वौ तलौ अपि अवैधघोषितौ

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य राजधान्याः शिमलानगरस्य संजौलीमस्जिदस्य सम्पूर्णं पञ्चतलीयभवनं अधुना अवैधं घोषितम् अस्ति। नगरनिगम- आयुक्तन्यायालयः शनिवासरे अस्मिन् विषये अन्तिमनिर्णयं दत्त्वा मस्जिदस्य अधः तलद्वयम् अपि अवैधं घोषितवान्। तेन सह तेषां ध्वंसनस्य आदेशः अपि निर्गताः सन्ति। एतादृश्यां परिस्थितौ अधुना सम्पूर्णं संजौली मस्जिदं ध्वस्तं भविष्यति। पूर्वं मस्जिदस्य उपरितनत्रयतलमात्रं अवैधं घोषितम् आसीत्। तेषां ध्वंसनस्य आदेशः गतवर्षस्य अक्तूबरमासस्य ५ दिनाङ्के निर्गताः आसन्। तेषां स्थले एव ध्वंसनस्य कार्यं प्रायः समाप्तम् अस्ति। अधुना अधः तलद्वयं अपि ध्वस्तं कर्तव्यं

भविष्यति। अपरपक्षे वक्कफमण्डलेन आयुक्तन्यायालये अस्य निर्णयस्य आह्वानं कर्तुं निर्णयः कृतः।

न्यायालये अस्य निर्णयस्य आह्वानं भविष्यति

बोर्डस्य कथनमस्ति यत् एकदा निर्णयस्य प्रतिलिपिः आगता तदा वक्कफ बोर्डस्य मुख्यकार्यकारी जफर इकबालस्य समक्षं स्थापिता भविष्यति। तदनन्तरं सक्षमन्यायालये अस्य निर्णयस्य आह्वानं भविष्यति। मस्जिदस्य प्रामाणिकतायाः पक्षान् प्रमाणयितुं पर्याप्तं अभिलेखं न उत्पादयितुं वक्कफ-मण्डलेन मस्जिदस्य अधः तलद्वयं स्वातन्त्र्यात् प्राचीनम् इति पक्षः अस्ति तस्य स्थाने मस्जिद- निर्मितम् अस्ति। परन्तु पर्याप्तसमयं दत्त्वा अपि आयुक्तन्यायालयेन एतानि अपि अवैधरूपेण घोषितानि यतः मस्जिदस्य निम्नतलनिर्माणस्य अनुमोदनं, भूमिस्वामित्वस्य नक्शा, राजस्वस्य अभिलेखः च न प्रस्तुताः। परन्तु एतानि तलानि कस्मिन् समये ध्वंसनीयानि इति विषये निर्णयस्य प्रतिलिपिः आगत्य स्थितिः स्पष्टा भविष्यति।

अनेकेषु उद्योगेषु उत्पादनम् अर्धं यावत् जातम्, उद्योगाः सिक्किमं गन्तुमारब्धाः

हिमसंस्कृतवार्ता:- बहिः राज्येभ्यः प्रसिद्धाः उद्योगिनः हिमाचले स्व-उद्योगेषु उत्पादनं न्यूनीकृतवन्तः। बही, नालागढं, सिरमौरः इत्यत्र कम्पनीभिः उत्पादनं शतप्रतिशततः ६० प्रतिशतं यावत् न्यूनीकृतम्। बहवः कम्पन्यः स्वव्यापारं पिहितं कर्तुं सज्जाः सन्ति। उद्योगिनः जम्मू-कश्मीरे, सिक्किमप्रदेशे च उद्योगानां स्थापनायां प्राधान्यं ददति। अस्य कारणं यत् उद्योगिनः तत्र उद्योगस्थापनार्थं यन्त्राणां, प्रोत्साहनस्य, विद्युत्, जलस्य च दरयोः अनुदानस्य आश्रयं प्राप्नुवन्ति। तस्मिन् एव काले हिमाचले उद्यमिनः धारा १९८ इत्यस्य बाधाः, द्रकयानानाम् उच्चमालवाहनशुल्कं, अन्याः बहवः समस्याः च उद्भूताः सन्ति। अनेकाः कम्पन्यः हिमाचले स्वस्य उत्पादनम् अर्धं कृतवन्तः। अद्यकाले उद्योगविभागस्य कृते एषः चिन्ताजनकः विषयः अस्ति। हिमाचलसर्वकारस्य आर्थिकदशा सुष्ठु नास्ति। अपरपक्षे केन्द्रसर्वकारेण औद्योगिक- विकासयोजना (IDS) पूर्वमेव बन्दीकृता अस्ति। केन्द्रसर्वकारेण हिमाचल- उत्तराखण्ड- जम्मूप्रदेशेषु उद्योगानां विकासाय २०१७ तमे वर्षे आईडीएस-योजना प्रारब्धा आसीत्। राज्ये विद्युत्मुल्यानि पञ्जाब- हरियाणा-प्रदेशयोः अपेक्षया अधिकानि अभवन्। पूर्वपेक्षया २० तः ३० प्रतिशतम् अधिकं देयकं आगच्छति।

हिमाचले १.५ लक्षकोटि-

रूप्यकाणाम् उत्पादनं भवति

हिमाचले २८ सहस्र-लघु-बृहत्-उद्योगाः सन्ति। एतेषु उद्योगेषु प्रतिवर्षं १.५ लक्षकोटिरूप्यकाणां उत्पादनं भवति स्म। १२ सहस्रकोटिरूप्यकाणां वस्तूनि अन्यराज्येषु प्रेष्यन्ते। परन्तु अधुना उत्पादनं दिने दिने न्यूनं भवति। सिक्किम-जम्मू-क्षेत्रयोः प्रोत्साहनं दीयते। एतादृशे सति तेषु राज्येषु कम्पन्यः स्वव्यापारस्य विस्तारं कुर्वन्ति। अयं विषयः गम्भीरतापूर्वकं स्वीक्रियते।

- हर्षवर्धन चौहानः, उद्योगमंत्री

Himachal Tourism : द्विदिवसे सार्धद्विसहस्र-पर्यटनवाहनानि मनालीं प्राप्तानि, कोक्सरे अपि जनसमूहः

हिमसंस्कृतवार्ता: - मनाली। पर्यटननगर्यां मनाल्यां ग्रीष्मकालस्य गतिः आरब्धा अस्ति। सप्ताहान्ते पर्यटकानां जनसमूहः वर्धितः अस्ति। अन्येभ्यः राज्येभ्यः सार्धद्विसहस्राधिकानि पर्यटनवाहनानि दिनद्वये मनालीनगरं प्राप्तानि सन्ति। राज्यस्य विभिन्नजनपदेभ्यः प्रतिदिनं ५०० तः अधिकानि वाहनानि आगच्छन्ति। रोहताङ्ग-दर्रा प्रति गच्छतां पर्यटनवाहनानां संख्या अपि द्विगुणिता अभवत्। अस्मिन् मार्गे मढी पर्यटकाः प्रेष्यन्ते। मनालीनगरम् आगच्छन्तः पर्यटकाः दीपकताल-जिगिजाङ्गबार-कोक्सर-स्थलेषु बहुसंख्यया आगच्छन्ति। ग्रीन टैक्स बैरियर इत्यस्य विवरणानुसारं गुरुवासरे प्रायः १४०० पर्यटनवाहनानि मनालीनगरं प्राप्तानि, शुक्रवासरे च १३०० पर्यटकवाहनानि प्राप्तानि। पर्यटकाः अपि शताधिकैः वोल्वोबसयानैः आगताः सन्ति। रोहताङ्गमार्गे अपि प्रतिदिनं ५०० तः ६०० यावत् पर्यटनवाहनानि गच्छन्ति। सम्प्रति मढीपर्यन्तं पर्यटकाः प्रेषिताः सन्ति। यद्यपि, मनालीनगरे पर्यटकानाम् आवागमनं मे-मासस्य १५ दिनाङ्कस्य अनन्तरमेव आरभ्यते, परन्तु मे-जून-मासस्य अग्रिम-आरक्षण-करणस्य गतिः वर्धिता

अस्ति। यात्रा अभिकर्ता सुरेशः, विवेकः, राकेश रावतः च अवदन् यत् देशस्य सर्वेभ्यः भागेभ्यः अग्रिमरक्षणम् आगच्छति। अधिकांशः पर्यटकाः रोहताङ्ग-दर्रा भ्रमणस्य समावेशस्य समयः स्थापयन्ति। रोहताङ्गस्य पुनर्स्थापनानन्तरं पर्यटकानाम् संख्या वर्धते इति अपेक्षा अस्ति। होटेल एसोसिएशनस्य निवर्तमानः अध्यक्षः मुकेश ठाकुरः अवदत् यत् सप्ताहान्तस्य कारणेन पर्यटननगर्यां मनाल्यां पर्यटकानाम् आवागमनं वर्धितम् अस्ति। रोहताङ्ग-दर्रा-इत्यस्य जीर्णोद्धारस्य अनन्तरं पर्यटकानां संख्या अधिका वर्धते। मे-जून-मासयोः अग्रिम-आरक्षण-करणस्य गतिः वर्धिता अस्ति।

कोक्सरे वर्षामध्ये पर्यटकाः

विनोदं कृतवन्तः

पर्यटनस्थले कोक्सरे वृष्टौ पर्यटकाः बहु मज्जितवन्तः। शनिवासरे सप्ताहान्ते बहुसंख्याकाः पर्यटकाः आगत्य सुखदं वातावरणम् आनन्दितवन्तः। पर्यटकाः प्रातः एव कोक्सर-ग्राम्फू-स्थलयोः आगताः आसन्। रोहताङ्ग-दर्रा इत्यत्र प्रातः १०:०० वादनानन्तरं हिमपातः आरब्धः। तदनन्तरं ग्राम्फू-कोक्सर-पर्यटनस्थलेषु प्रचण्डवृष्टिः आरब्धा। वर्षा अभवत् अपि आदिवसं पर्यटकानाम् प्रवाहः अचलत्। वर्षाणां मध्ये पर्यटकाः स्कीइंग्-क्रीडायाः आनन्दं लभन्ते स्म। ट्यूबस्लाइडिङ्ग अपि आनन्दितः। वर्षायां पर्यटकाः बाधायाः पुरतः गत्वा हिमबिन्दुं प्राप्य ज़ोरबिङ्ग-कन्दुकस्य अन्तः स्वयात्राम् स्मरणीयं कृतवन्तः अपि च अनेकैः पर्यटकैः सह याक् आरोहणं कृतम्। एटीवी-यानेन पर्यटकाः ग्राम्फू-स्थलं प्राप्तवन्तः। वर्षाणां अनन्तरं पर्यटकाः हिमपातस्य अपेक्षां कुर्वन्ति स्म किन्तु ते निराशाः अभवन्। वर्षा परिहर्तुं पर्यटकाः वर्षाकोटं धारयन्तः परिभ्रमन्तः दृश्यन्ते स्म। अनेकाः पर्यटकाः हिमवेषं धारयन्ति स्म।

श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य पुरीस्थस्य अद्वैतवेदान्तविभागे आदिशङ्कराचार्यजयन्ती समारोहः

हिमसंस्कृतवार्ता:। श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य पुरीस्थस्य अद्वैतवेदान्तविभागानुकूल्येन श्रीमदादिशंकराचार्यस्य जयन्ती महता साटोपेन परिपालिता। देवपूजनं वैदिकमंगलाचरणपूर्वकं सभा समारब्धा। अस्यां सभायां सभापतयः आसन् स्नातकोत्तरपरिषदध्यक्षाः श्रीमन्तः प्रो.दत्तात्रेयमूर्तयः। सम्मानितातिथिरूपेण विश्वविद्यालयस्य भारप्राप्ताः परीक्षानियन्त्रकाः साहित्यविभागाध्यक्षाः ड.वसन्तकुमारमिश्राः, मुख्यवक्त्ररूपेण सर्वदर्शनविभागाध्यक्षाः ड.प्रदीपकुमारनन्दमहाभागाः, तथा संयोजिकारूपेण अद्वैतवेदान्तविभागीयाचार्याः ड. श्रद्धाञ्जलिमहापात्राः समुपस्थिता आसन्। सभान्ते अद्वैतवेदान्तविभागीयाचार्याः ड.रासमणि घडाइमहोदयाः धन्यवादमर्पितवत्यः आसन्। अस्यां सभायां शङ्करभगवतः विषये बहुचर्चा जाता। विभागीयाः छात्राः, अन्ये सर्वदर्शनविभागीयाचार्याः ड.अजयकुमारपाण्डे महाभागाः, ज्योतिर्विज्ञानविभागीयाचार्याः ड. सर्वजयाशक्तमहाभागाः, धर्मशास्त्रविभागीयाचार्याः ड.प्रकाशचन्द्रमिश्रमहाभागा उपस्थिताः आसन्।

राष्ट्रपतिने प्रेषितम् अयोग्यविधायकानां वेतन-वृत्तिं च स्थगयितुं विधेयकम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य अयोग्यविधायकानां पेन्शनं वृत्तिं च स्थगयितुं शीघ्रमेव निर्णयः भवितुं शक्नोति। अयोग्यविधायकानां पेन्शनं वृत्तिं च स्थगयितुं विधेयकं राजभवनेन राष्ट्रपतिभवेन प्रेषितम् अस्ति। काङ्ग्रेस-सर्वकारेण गतवर्षे मानसून-सत्रे विधानसभातः एतत् विधेयकं पारितं कृत्वा राजभवनं प्रति प्रेषितम् आसीत्। अस्मिन् विधेयकस्य अन्तर्गतं गतवर्षे बजटसत्रे यत् राजनैतिकसंकटे प्रचलति स्म तदनन्तरं भाजपायां सम्मिलितानाम् विधायकानां विरुद्धं कार्यविधिः कृता अस्ति। विधेयकेन पेन्शन-अधिकारात् वंचितानां पूर्वविधायकानां पूर्व-अवशिष्टांशस्य अपि व्यवस्था अस्ति। राष्ट्रपतिना विधेयकस्य अनुमोदनं प्राप्तस्य अनन्तरं राज्ये एतद् नूतनं विधानं कार्यान्वितं भविष्यति।

संशोधन विधेयक २०२४ विधानसभाद्वारा पारितं कृत्वा राजभवनं प्रेषितम्। राज्यपालेन विधेयकस्य विषये केचन आक्षेपाः उत्थापिताः आसन्।

राजभवनेन सर्वकारात् एतत् पृष्ठम् आसीत्

राजभवनेन सर्वकारात् पृष्ठं यत् संशोधनविधेयकस्य धारा ६ (ख) मध्ये कार्यान्वयनस्य तिथिः किमर्थं न उल्लेखिता अस्ति। संविधानस्य दशम-अनुसूची-अनुसारं कदापि अयोग्यः इति घोषितः चेत् सः पेन्शन-प्राप्त्यर्थं अयोग्यः भविष्यति इति संशोधनविधेयक-२०२४ इति प्रस्तावः अस्ति। एतदतिरिक्तं पूर्वमेव प्राप्तं पेन्शनं अयोग्यघोषितव्यक्तिः पुनः प्राप्तं भविष्यति इति व्यवस्था कृता अस्ति। परन्तु प्रावधानानुसारं पुनः विधानसभासदस्यत्वेन व्यक्तिं दत्तं अतिरिक्तं पेन्शनमपि पुनः प्राप्तव्यं वा न वा इति स्पष्टं न भवति? यदि कश्चन अयोग्यः व्यक्तिः पुनः निर्वाचितः भूत्वा विधानसभायाः सदस्यः भवति तर्हि एतादृश्यां परिस्थितौ सः कार्यकालं पूर्णं कृत्वा पेन्शनं प्राप्तुं आरभेत वा अयोग्यः व्यक्तिः एव भविष्यति? एतादृशः व्यक्तिः पेन्शनस्य योग्यः भविष्यति वा न वा ? राजभवनेन पृष्ठानां एतेषां सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं मार्चमासे सर्वकारेण दत्तम् आसीत्, तदनन्तरं राज्यपालः अधुना राष्ट्रपतिने अनुमोदनार्थं विधेयकं प्रेषितवान् अस्ति। अधुना अयोग्यविधायकानां पेन्शनं वृत्तिं च स्थगयितुं राष्ट्रपतिना निर्णयः करणीयः अस्ति।

अयोग्यविधायकानां कृते पेन्शनं न दातव्यमिति २०२४ तमे वर्षे निर्णयः अभवत्

२०२४ तमस्य वर्षस्य सितम्बरमासे विधानसभायाः मानसूनसत्रे अयोग्यविधायकानां कृते पेन्शनं न दातव्यम् इति निर्णयः अभवत्। गतवर्षे बजटसत्रे षड्भिः काङ्ग्रेसविधायकैः पारमतदानानन्तरं एतत् विधेयकम् आनीतम्। यदि विधेयकं पारितं भवति तर्हि पूर्वविधायकौ देवेन्द्रभट्टो, चैतन्यशर्मा च पेन्शनं वृत्तिं च न प्राप्नुयुः। सुधीरः शर्मा, राजेन्द्रः राणा, आइडी लखनपालः, रवि ठाकुरः इत्येतेषां कार्यकालः कृतौ गणयते। हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभा (सदस्यभक्ता तथा पेन्शन)

"विश्वपत्रकारितास्वातन्त्र्यदे 'पर्यावरणभारती' संस्थया 'वृक्षारोपणसंस्कारः' समर्पितः"

हिमसंस्कृतवार्ता:- बिहारः। विश्वपत्रकारितास्वातन्त्र्यदिनस्य अवसरं सन्दर्भित्य 'पर्यावरणभारती' संस्थया मातृत्वसेवासदने देववृक्षवगदस्य च औषधीयपादप- पथरचूरस्य च दशपादपानां रोपणं कृतम्। अस्य पौधारोपणकार्यस्य नेतृत्वं प्रान्तस्तरीया 'पर्यावरणनारीशक्तिः' इत्यस्याः टोलीसदस्या, प्रसिद्धा चिकित्सिका च डॉ. शालिनीसिंहा अकुर्वता।

पर्यावरणभारतीसंस्थायाः संस्थापकः, पर्यावरणसंरक्षणगतिविधेः प्रान्तसंयोजकः, अखिलभारतीय- पादपोषकमटोलीसदस्यः च रामबिलासशाण्डिल्यः भाषमाणः अवदत्- "पर्यावरणं पञ्चभिः 'ज' वर्णारम्भैः पदार्थैः निर्मायते- (१) जलम्, (२) जमीन (भूमिः), (३) जंगलः (वनम्), (४) जन्तवः (पशवः), (५) जनः (मानवः)। यदि जलं, भूमिः, वनः, पशवः च संरक्ष्यन्ते, तर्हि एव मानवजीवनं सुरक्षितं भविष्यति।" "अधुनिकविज्ञानदीप्त्याः मोहवशात् मानवः जलस्य दुरुपयोगं कुर्वन् दृश्यते। जलसंकटस्य च प्रत्यक्षं दर्शनं लभ्यते। किञ्चल नामिका नदी शुष्का जाता। जमुई- प्रदेशस्य अधोगर्भजलं १५ पादपरिमितम् अधस्तनं गतम्। अतिप्रचुरं जलदोहनं क्रियते। नैसर्गिकजलस्रोताः, यथा- तड़ागाः, कृषिक्षेत्रत्वेन परिवर्तिताः। 'अमृतजलम्' इति ख्याता वर्षा जलम् अपि नालिकायां व्यर्थं वहति। अतः जलसंरक्षणम् 'वाटर हार्वेस्टिङ्' इत्यस्य माध्यमेन वर्षाजलस्य संग्रहः अनिवार्यः।" "एकवारप्रयोगिप्लास्टिकस्य प्रयोगेन भूमेः बंजरत्वं जायते। प्लास्टिकः न गलति, न सडति। तस्य दहनात् वायुप्रदूषणं भवति।

आदिगुरुशंकराचार्यस्मृतिः संस्कृत- सम्भाषण- शिविरस्य भव्यः उद्घाटनसमारोहः सम्पन्नः

हिमसंस्कृतवार्ता:- पटना। संस्कृतस्य प्रचारप्रसाराय सर्वत्र-संस्कृतम् इत्यस्य अभियानस्य तथा बिहार- संस्कृत- संजीवन- समाजस्य संयुक्तनियोजनस्य अधीनम् "आधुनिको भव, संस्कृतं वद" इत्यस्मिन् अभियानपर्वणि, बांकीपुर- बालिका- उच्चतर- माध्यमिक- विद्यालये "आदिगुरु- शंकराचार्यस्मृतिः संस्कृत- सम्भाषणशिविरः" संस्कृतमयवातावरणे भव्यतया आरब्धः। शिविरे विद्यालयस्य शिक्षिकाभिः सह द्विशताधिकाः छात्रिकाः सक्रियतया भागं गृह्णन्त्यः सन्ति। शिविरस्य माध्यमेन छात्रिकाभ्यः संवादरूपेण सरलपद्धत्या संस्कृतभाषायाः प्रयोगाभ्यासः क्रियते। अत्र शिविरः दशदिनपर्यन्तं सञ्चाल्यते, यत्र छात्रिकाः संस्कृतभाषायाः स्वाभाविकप्रवाहेण सम्भाषणं कर्तुं समर्थाः भवन्ति। उद्घाटनसमये, प्रमुखातिथिः हृदयनारायणझा वैदिकमन्त्रैः मंगलारम्भं कृतवान्। अनन्तरं पटना- कॉलेजिएट- विद्यालयस्य संस्कृतशिक्षकः डॉ. संजयकुमारसिंह संस्कृतस्वागतगीतम् अत्यन्तं सुमधुरं प्रस्तुतवान्। अध्यक्षवक्ताः च उद्घाटनकर्ता च डॉ. मुकेशकुमार ओझा (राष्ट्रीयध्यक्षः- "आधुनिको भव, संस्कृतं वद", महासचिवः- बिहार- संस्कृत- संजीवनसमाजः) अवदत्- "संस्कृतं भारतस्य आत्मा अस्ति। अस्मिन् शिविरे छात्रिकाः सरलपद्धत्या संस्कृतभाषायाः अभ्यासं कुर्वन्ति। दशसु दिनेभ्यः सहजान्वयेन सम्भाषणकौशलं सिद्ध्यति। संस्कृतभाषा केवलं प्राचीनज्ञानस्य भाषा न, अपि तु आधुनिकसंस्कारस्य सेतुवत् अपि अस्ति।"

मुख्यातिथिः हृदयनारायणझा महोदयः भाषमाणः अवदत्- "संस्कृतं सार्वत्रिकी भाषा अस्ति, या मानवसमाजस्य कल्याणमार्गदर्शिका च। आदिगुरुः शंकराचार्यः अद्वैतवेदान्तस्य प्रचाराय संस्कृतमाध्यमे वरणीयं कृतवान्। तस्य जीवनं सर्वेषां प्रेरणास्त्रोतः अस्ति। कार्यक्रमस्य संयोजकः मुरलीधरशुक्लः शिविररूपरेखां प्रस्तुत अतीथीनां सादरं स्वागतं कृतवान्। धन्यवादज्ञापनं कवितानिष्ठा शिक्षिकया सप्रेमं सम्पन्नम्। प्रभारीप्राचार्या किरणकुमारी महोदया आयोजकसंस्थायै हार्दं कृतज्ञतां प्रकाशयामास। विशिष्टवक्ताः- मुरलीधरशुक्लः, अलकाकुमारी, सन्तोषश्रीवास्तवः, राष्ट्रीयखबर पत्रिकायाः रुपेशकुमारः, हिन्दुस्तान पत्रिकायाः नियाजआलम इत्यादयः अपि शिविरस्य महत्त्वं प्रतिपाद्य छात्रिकानां भाषाप्रेरणं संवर्धयामासुः। उपस्थितः शिक्षकवर्गः रीताकुमारी, प्रियंकाकुमारी, श्वेताकुमारी, शिवशंकर-पालः, सृष्टिसुमनः, शबनम, जयप्रभाकुमारी, आनन्दकुमारः, राजीवरञ्जनः, रामकृष्णसिंहः, संजयकुमारः इत्यादयः अपि सक्रियतया सन्निहिताः। एवं दशदिनात्मकः अयं संस्कृतसम्भाषणशिविरः छात्रिकाणां जीवनं संस्कृतमयतया निर्मातुम् एकः अभिनवः, प्रभावशाली च प्रयासः इति उच्यते।

अतः पॉलिथीनस्य परित्यागः अस्ति- पत्रकारितायाः स्वातन्त्र्यस्य करणीयः। "वनच्छेदनस्य निर्विकेता संरक्षणं, निष्पक्षमाध्यमस्य महत्त्वस्य पर्यावरणस्य असंतुलनं जनयति। अतः प्रत्येकः मानवः स्वगृहे गृहनिर्माणे च न्यूनातिन्यूनं दश वृक्षान् रोपयेत्। "मनुष्यः वन्यजीवान् विनाशयति। यदि जलं, भूमिः, वनः, पशवः च लुप्यन्त, तर्हि मानवः अपि स्वयमेव लुप्येत।" पर्यावरणविदः, वरिष्ठपत्रकारः च प्रो. रामजीवनसाहू अवदत्- "३ मई दिनाङ्के विश्वपत्रकारितास्वातन्त्र्यदिनम् आयोज्यते। अस्य आयोजनं संयुक्तराष्ट्रसंघेन १९९३ तमे वर्षे प्रथमवारं कृतम्। एषः दिवसः १९९१ तमे वर्षे दक्षिण अफ्रीकादेशे कृता 'विन्डहोकघोषणा' इत्यस्य स्मरणार्थं आयोज्यते। अस्य प्रमुखो उद्देश्यः अस्ति- पत्रकारितायाः स्वातन्त्र्यस्य संरक्षणं, निष्पक्षमाध्यमस्य महत्त्वस्य प्रकाशनं च।" "स्वतन्त्रः प्रेस एव लोकतन्त्रस्य मेरुदण्डः। पत्रकाराणां सुरक्षा, सत्यनिष्ठा च अत्यावश्यकौ। अतः उच्यते- 'प्रेस लोकतन्त्रस्य चतुर्थः शतम्भः' इति। ते नागरिकानां च शासनस्य च मध्ये सेतुभूतिं कुर्वन्ति। तथापि, १९७५ तमे वर्षे आपातकालकाले प्रेसस्य सर्वाणि अधिकाराणि हतानि। प्रेसः यदा स्वतन्त्रः अस्ति, तदा शासनं सम्यगतिं प्राप्नोति; यदा न स्वतन्त्रः, तदा शासनं निरङ्कुशं भविष्यति, लोकतन्त्रं च संकटे पतति। एषः दिवसः स्मरणीयः, पौधारोपणेन च तस्य मूल्यं प्रतिपादितम्।"

यूनेस्को-क्लब-दरभङ्गायाः तत्त्वावधानेन 'उत्कृष्टपत्रकारितासम्मानसमारोहः'

हिमसंस्कृतवार्ता:। दरभङ्गा। यूनेस्को-क्लब-दरभङ्गायाः तत्त्वावधानेन 'उत्कृष्टपत्रकारितासम्मानसमारोहः' नामकः कार्यक्रमः सी.एम्.महाविद्यालयस्य सभागारे भव्यरूपेण आयोजितः। अस्मिन् समारोहे क्लबस्य अध्यक्षः विनोदकुमारपंसारी अध्यक्षपदं सम्पादितवान्। मुख्यातिथिः बेनीपुरविधानसभाक्षेत्रस्य विधायकः प्रो. विनयकुमारचौधरी, उद्घाटकः सन्दीपविश्वविद्यालयस्य कुलपति प्रो. समीरकुमारवर्मा, मान्यअतिथिः सी.एम्.महाविद्यालयस्य प्राचार्यः प्रो. मुस्ताकअहमदः, क्लबस्य प्रमुखसचिवः राघवेन्द्रकुमारः, कार्यक्रमसमन्वयिका डा. अञ्जुअग्रवाल, धन्यवादज्ञापकः डा. रामबाबुखेतानः, सञ्चारमाध्यमप्रभारी डा. आर.एन.चौरसियः, तथा मनोरञ्जनअग्रवालः, प्रो. विनोदकुमारः, डा. अखिलेशकुमाररावौरः, प्रशान्तकुमारझा इत्यादयः अपि उपस्थिताः आसन्। समारोहे सप्तर्ति अधिकाः पत्रकाराः, एन.एस्.एस्.स्वयंसेवकाः, छात्रछात्राश्च सानन्देन भागं गृहीतवन्तः। मुख्यवक्ता प्रो. विनयकुमारचौधरी अवदत्— "दरिद्रतामोचनार्थं श्रेष्ठोपायः शिक्षायाः प्रचारः। अस्माकं पत्रकारिता स्वतन्त्रता-युक्ता निष्पक्षा च अस्ति। पत्रकाराः सामाजिकसमस्याः प्रकाश्य प्रशासनं जाग्रयन्ति, जनप्रतिनिधीन् च सजगयन्ति। ते जनविश्वासानुरूपं कार्यं कुर्वन्तु। तदर्थं सकारात्मक-शासकीय-योजनानां प्रचारः अपि आवश्यकः। सर्वे जनाः शासकीयविद्यालयानां चिकित्सालयानां च विषये दृष्टिकोणं परिवर्तयन्तु।" कुलपतिना प्रो. समीरकुमारवर्मणा उक्तम्— "पत्रकारितायाः प्रभावः अद्भुतः दृश्यते। दरभङ्गा मेट्रोनगररूपेण रूपान्तरणं प्रति अग्रसरः अस्ति, यस्मिन् पत्रकाराणां योगदानम् अत्यावश्यकम्। अस्मिन् क्लबमण्डले

विद्यमानाः शिक्षाविदः उत्तमशिक्षाप्रसारणाय प्रतिबद्धाः सन्ति।" प्राचार्यः प्रो. मुस्ताकअहमदः अपि पत्रकारदिवसस्य शुभाशंसाः दत्त्वा अवदत्— "अद्यतनकाले पत्रकाराणां दायित्वम् अधिकं जातम्। पत्रकारितायाः क्षेत्रे उत्थानं पतनं च दृश्यते। पत्रकाराः सजगाः संवेदनशीलाश्च भूत्वा कार्यं कुर्वन्तु।" सः नवीनतम-आई.ए.एस्.-उत्तीर्णस्य दृष्टान्तं दत्त्वा छात्रेभ्यः सन्देशं दत्तवान्— "विफलतायां निराशा न कार्या, अपि तु अधिकप्रयत्नेन पुनः प्रयासः करणीयः।" क्लबाध्यक्षः श्रीविनोदकुमारपंसारी अवदत्— "अयं दिवसः पत्रकाराणां समर्पितः। अस्माकं पत्रकारमित्राः समाजहिताय निष्कपटतया कार्यं कुर्वन्ति। तेषां सम्माननेन अस्माकं क्लबः गौरवान्वितः भवति। जनसमस्याः प्रकाशित्वा तासां निराकरणमार्गः स्थापनीयः।" प्रधानसचिवः राघवेन्द्रकुमारः क्लबस्य कार्यक्षेत्राणि विवृण्वन् अवदत्— "वयं शिक्षायाः, संस्कृतेः, विज्ञानस्य, सामाजिककार्यस्य, पर्यावरणजागरूकतायाश्च क्षेत्रेषु सक्रीयतया कार्यं कुर्मः। अस्माकं समर्पितेन प्रयासेन समाजः सम्यग्विधायते। पत्रकाराणां जागरूकता अस्माकं यत्नाय सहायिका भवति।" सम्मानिताः पत्रकाराः— हिन्दुस्तानटाइम्स् पत्रिकायाः विष्णुकुमारझा, हिन्दुस्तान पत्रिकायाः सन्तोषकुमारः, राष्ट्रीयसहारा पत्रिकायाः सञ्जीवकुमारः, न्यूजटुडे पत्रिकायाः सन्तोषदत्तझा, डीडी-न्यूज पत्रिकायाः दीपकुमारझा, दैनिकजागरण पत्रिकायाः राहुलकुमारगुप्तः, बिहारन्यूजटुडे पत्रिकायाः अभयराजः, तथा राजकुमारसिंह इत्येते पत्रकाराः क्लबेन दुपट्टा-मोमेंटो-आदिभिः सम्यक् सम्मानिताः। तत्र विष्णुकुमारझा, सन्तोषकुमारः, सन्तोषदत्तझा इत्येते अपि स्वविचारान् प्रकटितवन्तः।

पहाड़ी गल्लां पिपली

देखणे जो हरी कने लाल जेई लगदी बड़ी छैल लगदी सबी जो इक्को जेई दिला च नी कोई मैल छोटा बड़ा सब इक्को ई अये ईसा खातर तिसजो जे लगदी सै पांदा फेरी मोरा साई पैल

छोटी जेई पिपली करदी बड़ा कमाल लगदी ताहलू जे करी देंदी मुंह लाल लाल होवे या होवे पावें हरी आखीं जे लगी जावे तां करदी बुरा हाल

बिना पिपलिया ते सलूणा खरा नी लगदा लगदी तांजे पिपली तां आखीं ते नीर बगदा फेरी भी लोग करदे बौहत पसंद कई तां बौहत खांदे तां बी डर नी लगदा

कई बणान्दे हरिया पिपलगया रा अचार बड़ी मशहूर चम्बे री हरिया कने लाला री चुख ज्यादा ई खाओ जे तां तालुये निकल्दी चिड़गालां पेटा पौंदी जलन कने घटी जांदी भुख

छोटे बच्चे जो तांजे झिड़क लगी जांदी तां बच्चे रे सिरा पर अलकणी कने अग्गी च फुकदे फुखी जाओ कदी जे गलतिया कने अग्गी बिच तां फेरी खंगी खंगी कने प्राण सुकदे

कांगड़े रे लोक तां बड़े शौकीन बड़ी पिपलियां खांदे बैठी च बैठेरियां लोको खातर टोकरिया च पाई कने घुमांदे इक्क इक्क दो दो तां सब चकदे टोकरिया बिचा ते तिनहारा पिपलिया रा शौक देखी कने सब दंग रई जांदे

पिपलिया रा नांव डैयाई कराएं लोक बदनाम पिपली तां सारी दुनियाँ स्वादा खातर खांदी अजकल झूठ बौहत ग्लान्दी दुनियां सारी सच गलाओ जे तां बिना पिपलिया ते बी पिपली लगी जांदी

रवींद्र कुमार शर्मा
घुमारवी, जिला बिलासपुर हि प्र

कामेश्वरसिंह-दरभङ्गा-संस्कृत-विश्वविद्यालये दर्शन-विभागेन पर्यावरण- मञ्चेन च संयुक्ततया एकदिवसीय-विशिष्ट-व्याख्यानं पौधारोपणं च सम्पन्नम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- दरभङ्गा, कामेश्वरसिंह-दरभङ्गा-संस्कृत-विश्वविद्यालयस्य स्नातकोत्तर-दर्शनविभागेन पर्यावरणमञ्चेन च संयुक्तरूपेण "नवद्वीपे नव्यन्याय-वितानम्" इत्यस्मिन् विषये एकदिवसीय-विशिष्टव्याख्यानं पर्यावरण-पौधारोपणेन सह सम्यक् सम्पन्नम्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षता धर्मशास्त्र-विभागाध्यक्षेन च धर्मशास्त्र-पुराण-संकायाध्यक्षेन च प्रो. दिलीपकुमारझामहोदयेन कृता। मंचे महामहोपाध्यायः डॉ. रवीन्द्रनाथ भट्टाचार्यः (संस्कृतविभागः, कलकत्ता-विश्वविद्यालयः), डॉ. धीरजकुमारपाण्डेय (दर्शनविभागाध्यक्षः, पर्यावरण-मञ्चसंयोजकः), डॉ. उमेश झा (भूसम्पदा-पदाधिकारी, पर्यावरण-मञ्चाध्यक्षः) च विराजमानाः आसन्। मञ्चपरिचालनं डॉ.

साधनाशर्मा महाभाग्या (सहायक-प्राध्यापिका, व्याकरणविभागः) सम्यक् सम्पन्नम्। जनसंपर्क-पदाधिकारी डॉ. निशिकान्तसिंहमहोदयेन विज्ञापितं यत् आदरणीयः कुलपति प्रो. लक्ष्मीनिवासपाण्डेयमहोदयः अपि कार्यक्रमे सानन्दम् उपस्थितः आसन्। उद्घाटनसत्रे विश्वमोहन नामकः छात्रः (ज्योतिषविभागः) मङ्गलाचरणं कृतवान्, गुञ्जनकुमारी-कामबन्धिनः प्रमुखाः गतिविधयः— "शिक्षकनामकानि-वृक्षारोपणानि", "अटल-शिक्षक-सम्मानः" इत्यादीनां विषये विस्तृतं विवेचनं कृतम्। विशिष्टव्याख्यानखण्डे डॉ. रवीन्द्रनाथभट्टाचार्यमहाभागेन वेदानां परम्परा, मिथिलायाः न्यायशास्त्रीयपरम्परा, नव्यन्यायस्य विवेचनं च विस्तारतः प्रदत्तम्। तेन पक्षधरमिश्रः, रघुनाथशिरमणिः,

गदाधरभट्टाचार्यः, कैलाशचक्रशिरोमणिः इत्यादीनां न्यायाचार्याणाम् अविस्मरणीयं योगदानं प्रकाशितम्। अध्यक्षीयभाषणे प्रो. दिलीपकुमारझामहाभागेन उक्तं यत्— अयं विश्वविद्यालयः प्राचीनतमसंस्कृतविश्वविद्यालयेषु द्वितीयं स्थानं धारयति। अत्र अद्यापि 'चतुर्दश-विद्यायाः' अभ्यासः सजीवः वर्तते। महाराजः कामेश्वरसिंहमहाभागः अपि संस्कृतशिक्षायाः प्रबलपोषकः इति स्मृत्वा विश्वविद्यालयं संस्कृतस्य प्रमुखं केन्द्रं इति निर्दिष्टम्। डॉ. शम्भुशरणतिवारीमहाभागेन धन्यवादसन्देशे मिथिलायाः बंगालस्य च न्यायपरम्परायाः तुलनात्मकविश्लेषणं प्रदाय पक्षधरमिश्रः, रघुनाथशिरमणिः इत्यादीनां सम्बन्धिनः ऐतिहासिकशास्त्रार्थान् अपि उद्धृतवन्तः। कार्यक्रमे प्रो. दयानाथझा, डॉ. यदुवीरस्वरूपशास्त्री, प्रो. पुरेन्द्रबारीक, डॉ. अवधेशकुमारश्रोत्रिय, डॉ. रीतेशकुमारचतुर्वेदी, डॉ. मायाकुमारी, डॉ. राजेशसिंह, डॉ. आलोकसिंह, डॉ. सुधीरकुमार, डॉ. सुधीरकुमारझा (एन.एस.एस. समन्वायकः) च सप्रेमं सहभागं कृतवन्तः। अजयकुमारमहाभागः कार्यक्रमे मनोयोगेन सहकारं कृतवान्।